

Fagplan for fortælling - Fænøsund Friskole

Hvornår oplever eleverne fortælling:

Hver morgen er vi samlet til morgensamling og dagens lille fortælling.

To gange om ugen forlænges morgensamlingen med fortælling i teams.

En gang om ugen er det på skift klasserne, der fortæller for det store fællesskab.

På mange fagdage/tema-skemadage, fællesskabsdage og anderledes dage indgår fortælling.

For overblik over hvilke emner, der bliver berørt, klik på dette link:

https://docs.google.com/document/d/17o4wMexXV--ApCm1XKvQS-8pT4Z47Uk0GEZC_Pjv67g/edit?usp=sharing

Formålet med fortælling:

Fortællingen har, siden Christen Kold begyndte at bruge den i sit pædagogiske arbejde, haft en helt særlig placering i den grundtvig-koldske skolevirksomhed. Kold opdagede, at han via fortælling kunne lære børn meget mere i bestemte skolefag end ved almindelig boglig undervisning. Men for Kold, er fortællingen ikke blot en pædagogisk metode på linje med andre metoder. Den indeholder - under de rette betingelser og efter hans opfattelse - nogle dimensioner, som almindelig undervisning ikke gør. De rette betingelser er dels lærerens personlige engagement i fortællingens indhold og dels ideen om, at fortællingens formål ikke alene er at opnå en bestemt skoleviden, men i endnu højere grad at blive klogere på, hvad et menneskeliv er og hvilke vanskeligheder og glæder, der er ved at leve livet her og nu. Forstået sådan er lærere og elever lige i deres tilgang til fortællingen – og derfor er fortælling ikke blot en pædagogisk metode, men også en måde at være sammen på. En god måde at skabe fælles forståelse og fællesskab på. (Grundtvig-koldsk-skole.dk)

<http://grundtvig-koldsk-skole.dk/leksikon/fortaelling/>

På Fænøsund Friskole er formålet med fortællingen, at eleverne skal opleve verdens storhed, kunstens udtryksformer, naturens indretning og mulighederne i samværet med andre mennesker. Her behandler vi områder af virkeligheden, som ikke kan analyseres, men som skal opleves. Det vil sige: Glæde og sorg, fællesskab og ensomhed, kærlighed og had. Vi arbejder indirekte med livets grundvilkår: Angst og livsmod, frihed og skyld, liv og død. Det er vigtigt, at eleverne forstår, at de er en del af en udvikling, der er præget af generationer, og at vores verden ikke er skabt *med* dem. Derfor skal eleverne møde de store fortællinger,

der har defineret os som mennesker i forhold til vores sproglige, kulturelle og historiske fællesskab.

Ved at lytte til fortællinger om grundkonflikterne i menneskers liv, som de udfolder sig i historierne, bliver eleverne i stand til at forstå, og får mod til at håndtere og ændre ting i deres eget liv. Med fortællingerne giver vi eleverne en dybde i deres liv, og vi giver dem en forståelse for det arketypiske ved at være menneske. Ved at fortælle både faktuel, skønlitterært og personligt, opnås det historisk-poetiske (se def. nedenfor), og vi skaber rum for elevernes egen livstolkning. Det er hensigten, at eleverne gennem vores fortællinger, skaber deres egne billeder af historien og forestillinger om fremtiden.

På Fænøsund Friskole er det vigtigt, at eleverne oplever det forpligtende samvær, der er forbundet med det at lytte til og være sammen om fortællingen. Vi mener at, det at kunne lytte medlevende og aktivt er en forudsætning for at kunne deltage i en samtale eller i enhver anden mundtlig udveksling af tanker.

Kort sagt: De store fortællinger har universel karakter og belyser livets mangfoldighed og menneskenes drømme og bidrager til den enkeltes selvforståelse, frisind, livsmod og identitetsdannelse.

Det narrative princip:

“Vi lever med fortællinger.

Vi lever af fortællinger.

Vi lever i fortællinger.

Fortællingen adskiller sig fra de fleste andre energikilder ved, at fortællingens ressourcer er udtømmelige. Vi når aldrig til den sidste fortælling - på samme måde, som vi heller ikke kan identificere den første. Der findes ingen første fortælling, og der findes ingen sidste. Fortællingen genererer hele tiden nye fortællinger, fordi mennesker bestandig lever i nye situationer med nye behov for erkendelser eller forandringer, med nye håb eller drømme. Hver ny situation kræver en ny fortælling, og den nye fortælling rummer de forudgående i sig og kimen til at generere endnu en. Enhver fortælling peger bagud og fremad. Enhver fortælling er således en fortælling om en fortælling, der allerede har været fortalt, samt en fortælling om en fortælling, der endnu ikke er fortalt. Enhver god fortælling rummer en fortsættelse, der rækker ud over dens egen slutning. Det er fortællingens poetiske dimension, idet ordet poesi kommer fra græsk “poiesis”, der betyder skabelse.”

Uddrag fra bogen: Den levende vekselvirkning, Grundtvig, Kold og undervisningen i dag af Ole Pedersen. Forlag: Kvan. Side 279 - 280.

Det historisk-poetiske:

I følgende link er en letlæst, og let forståelig, artikel om det historisk-poetiske:

<https://grundtvig.dk/grundtvig/skole/paedagogikken/historisk-poetisk/>

Udvalgte citat er fra artiklen i linket:

“Vi fødes ind i historien. Vi fødes på et sted, ind i en tid, en familie, et sprog, nogle fortællinger - vi fødes ind i en kulturel, folkelig historisk sammenhæng. Denne sammenhæng skal skolen oplyse - kaste lys over. Men mere end det. Med fra barndommen har vi vores indbildningskraft, vores fantasi. Hvad skal vi dog med denne, når vi bliver voksne? Jo, fantasien er vores pejlemærke for fremtiden. Ingen kan som voksen drive det længere, end han har kunnet drømme som barn. Det vi bliver, det var vi allerede!

Det poetiske er imidlertid ikke blot digte og dagdrømmeri. Poesi betyder at overskride - at skabe. Mennesket er godt nok født ind i historien, men er ikke magtesløs bundet af historien[...]. Vi er ikke kun historisk skabte, vi er historieskabere - vores liv, det liv som skolen skal vise hen til, er historisk-poetisk.” Carsten Oxenvad (grundtvig.dk)

Det levende ord

I relation til en skolepraksis betegner begrebet først og fremmest ideen om, at skolens undervisning og kultur skal bygge på, at mennesker taler til og med hinanden. Det vil sige, at mundtligheden såvel i undervisningen som i omgangen mellem mennesker på skolen er den fremtrædende kommunikationsform. I undervisningen betyder det mere konkret, at samtalen mellem lærer og elev og eleverne indbyrdes vægtes højt, og at så megen formidling af fagets indhold som muligt skal bygge på lærerens fortælling frem for på brugen af bøger.

Udtrykket “det levende ord” stammer fra Grundtvig og er hos ham knyttet til den forståelse, at det netop er i det mundtlige udtryk, at et menneskes personlighed giver sig til kende og bliver levende, og at det er gennem den fortælling, vi giver til hinanden, at vi skaber bevidsthed om vores fælles historie. Grundtvig mener således, at det er gennem menneskers mundtlige gengivelse fra slægt til slægt af Jesu ord, at kristendommen bliver levende og holdes i live. Det er altså ikke biblens skrift, der er kristendommens eksistensforudsætning, men menneskers mundtlige fortælling. Det er i dette perspektiv om, at historien skabes gennem fortællingen, at ordet er levende. (Grundtvig-koldsk-skole.dk)

<http://grundtvig-koldsk-skole.dk/leksikon/det-levende-ord/>

Hvad kendetegner fortælling som fag i de forskellige teams?:

Ved at gå på Fænøsund Friskole fra 0.-9. klasse får man en kæmpe gave med sig i form af de mangfoldige fortællinger, der bliver fortalt. Gennem fortællingerne skaber vi os selv, hinanden og giver tilværelsen en retning.

Alle lærere på Fænøsund Friskole fortæller. Derved oplever eleverne, at der er mange måder at fortælle på. En lærer sidder stille ned, andre bruger fagter. Det er ikke vigtigt hvordan man gør det, men det er vigtigt, at man gør det med sin person. I fortællingen er det først og fremmest historien, der er betydningsfuld, og sidenhen den, der fortæller.

De enkelte teams fortæller på forskellige måder og ud fra forskellige temaer og overskrifter:

Lillegruppen:

Vi skaber et fortællerum med fortællelys, faste pladser og det levende ord til alle elever. Vi skaber ro til at lade fantasien flyve via dagens fortælling. Året er delt op i 4 perioder, hvor et fortællepar har hver deres fortælling. Det vil sige, at eleverne lytter til to fortløbende fortællinger samme uge. Med fortællingen skaber vi en rød tråd til temaskema og emneuger, hvor temaerne kan udfolde sig. Fortællingerne er tilrettelagt i et 4 års rul, således at man altid i Lillegruppen får fortalt:

- Nordiske myter
- Græsk mytologi (Odysseen)
- Eventyr
- Traditioner og Årets gang på skolen, Middelfart, i Danmark og et udsyn til verden
- Klassisk litteratur
- Nyere dansk børnelitteratur
- Forskellige genre (f. eks. også børnekrimi og science fiktion)

Mellemgruppen:

Fortællingen i Mellemgruppen giver eleverne oplevelsen af at få en fortælling forærende, og at de kan fordybe sig i det fortalte ord sammen med andre. Det er en øvelse i at lytte sammen med andre, at lade fantasien springe og lade tankerne flyve med de ord fortælleren præsenterer for dem.

På mellemtrinnet vægter vi også at bruge fortællertiden på fag-fagligt indhold især inden for naturfag, musik, historie og billedkunst. Disse fortællinger tager udgangspunkt i oplysning om livet og i at skabe nysgerrighed om livet og verdenen.

Ligeledes tager vi på mellemtrinnet udgangspunkt i det givne personales

faglige forudsætninger og personlige interesser. Vi mener, at fortælling skal være noget ægte, noget man brænder for. Derfor vil der også naturligt være forskel på, hvordan fortællingen bliver udført af den enkelte lærer i form og emne.

Vi mener, at fortællingen skal ligge til grund for elevernes almene dannelse og skærpe deres interesse for emner, de ikke selv havde opdaget uden. Vi vil gennem oplysning om verden, inspirere eleverne til at udvide deres horisont.

Vi bruger ligeledes fortællertiden som bindeled mellem fagdage, den ugentlige undervisning og de anderledes oplevelser vi har sammen.

Ældstegruppen:

Fortællingen i ældstegruppen har til formål at udvide elevernes faglige og menneskelige horisont.

Indholdet i fortællingerne varierer i forhold til den enkelte lærers interesser, faglige kompetencer og fortællestil. Fortællingerne kan derfor have karakter af både at være narrative og informative.

Sammenkædningen til det faglige stof i de øvrige fag kræver, at eleverne ofte opfordres til at tage noter undervejs.

I ældstegruppen lægger fortællingerne nogle gange op til, at eleverne undervejs kan bidrage til eller udvikle på fortællingerne.

Den røde tråd i fortællingerne er den overskrift, vi har valgt at lægge ned over det givne skoleår. Nogle gange vil den røde tråd være meget explicit, andre gange lægges der op til, at eleverne selv kan reflektere over, hvordan en fortælling hænger sammen med det overordnede emne.

Vi mener desuden, at fortællingen har et fællesskabs-skabende islæt, da det er et forum, hvor alle gruppens elever mødes til en fælles oplevelse.